

СТАНИСЛАВ ЛЕМ

ТЪМНИНА И ПЛЕСЕН

Превод от полски: Павел Николов, —

chitanka.info

1

— Това последната ли е? — каза мъжът с дъждобрана.

С края на обувката си той буташе буците земя долу от насипа, на дъното на ямата, където ацетиленовите пламъци бучаха под наведените силуети с безформени грамадни глави. Нотинсен се извърна, за да изтрие насълзените си очи.

— По дяволите, забутал съм някъде предпазните си очила. Последната ли? Надявам се. Едва се държа на краката си. А вие?

Мъжът с лъскавия дъждобран, по който се стичаха дребни капчици вода, пъкна ръце в джобовете си.

— Свикнал съм. Не гледайте — добави той, като видя, че Нотинсен отново поглежда към дъното на ямата. Земята се изпаряваше и съскаше под горелките.

— Поне да съм сигурен — измърмори Нотинсен. Присвиваше очи. — Ако тук е така, представяте ли си какво трябва да е било там? — той посочи с глава към шосето, където над обърнатите брегове на кратера се издигаха ефирни малки ивици пара, просветваща виолетово от блясъка на невидими пламъци.

— Когато е станало, сигурно вече не е бил жив — каза мъжът с дъждобрана. Той обърна последователно двата си джоба навън и изтръска от тях водата. Дребният дъжд продължаваше да вали.

— Не е успял дори да се уплаши и не е почувствал нищо.

— Да се уплаши ли? — каза Нотинсен. Искаше да погледне небето, но дъждът го накара веднага да скрие глава в яката си. — Той?! Не го познавахте. Е, ясно, откъде ще го познавате — сети се той. — Четири години работеше над това и всяка секунда от тези четири години можеше да се случи.

— Но защо са му позволили да го прави? — мъжът с мокрия дъждобран погледна изпод вежди Нотинсен.

— Защото не вярвах, че ще успее — отвърна мрачно Нотинсен.

Сините режещи погледа пламъци продължаваха да лижат дъното на ямата.

— Така ли? — каза другият. — Аз... имах някаква представа за това, още докато го строяха — той погледна към отдалечения на няколко метра слабо димящ кратер. — Трябва да е струвало доста пари...

— Тридесет милиона — призна Нотинсен. Той пристъпи от крак на крак. Имаше чувството, че обувките му пропускат. — Но какво от това? Щяха да му дадат триста или три хиляди, ако бяха сигурни...

— Имаше нещо общо с атомите, нали? — каза мъжът с дъждобрана.

— Откъде знаете?

— Чувал съм. И между другото видях димния стълб.

— От експлозията ли?

— А и защо е трябвало да го построят толкова далече?

— Той пожела така — отвърна Нотинсен. — Затова работеше сам, от четири месеца, след като успя... — погледна другия и добави, като наведе глава:

— Трябваше да бъде нещо по-лошо от атомите. По-лошо от атомите! — повтори той.

— Какво може да бъде по-лошо от края на света?

— Може да се хвърли една бомба и да се спре — каза Нотинсен. — Но една whisteria, една е достатъчна! И никой вече не може да прекрати процеса! Ей, вие! — извика той, като се наведе над ямата. — Не толкова бързо!!! Не бързайте! Не местете пламъците! Всеки сантиметър трябва да бъде обгорен!

— Тази работа съвсем не ме интересува — каза другият. — Но... ако става въпрос за нещо подобно, с какво ще помогне малко огън?

— Знаете ли какво трябваше да бъде? — попита бавно Нотинсен.

— Нямам понятие. Алдершот каза да ви помогна с местни сили и че става въпрос, че е работил над някакви атомни бактерии. Нещо от този род.

— Атомна бактерия ли? — Нотинсен започна да се смее, но веднага млъкна. Изкашля се и каза:

— Whisteria Cosmolytica, така я наричаше. Микроорганизъм, който унищожава материята и черпи от това жизнена енергия.

— Откъде го е взел?

— Резултат от направлявани мутации. Коего ще рече, че за начало са му служили съществуващи бактерии и постепенно ги е

подлагал на все по-големи дози облъчване. Докато не стигнал до уистерията. Която съществува в две състояния. Във вид на склероций е безвредна като брашно. С него могат да се посипват улиците. Но ако оживее и започне да се размножава, това ще е краят.

— Да. Алдершот ми каза — отвърна другият.

— Какво?

— Че това нещо щяло да се размножава и да поглъща всичко — стени, хора, желязо.

— Истина е.

— И че не може да се спре.

— Да.

— Какъв е смисълът от такова оръжие?

— Затова и на първо време не можеше да се използва. Уистър работеше над задържането на процеса, да го направи обратим. Разбирате ли?

Мъжът погледна най-напред Нотинсен, след това околността, смаляващите се в далечината, замъглени от първия здрач редове концентрични, оградени със земни насипи ями, от които някъде все още се издигаха ивици пара, и не отговори нищо.

— Да се надяваме, че не е оцелял нито един — каза Нотинсен. — Не допускам, че е направил нещо толкова безумно, без да е бил сигурен, че ще може отново... — говореше той, без да гледа своя спътник.

— Много ли беше? — обади се другият.

— Склероций ли? Зависи от гледната точка. Беше в шест епруветки, в огнеупорна каса.

— В кабинета му на втория етаж ли? — попита мъжът.

— Да. Сега там има яма, в която могат да се съберат две къщи — каза Нотинсен и потръпна. Погледна надолу към мигащите пламъци и добави:

— След ямите ще трябва да се обгори целият терен, всичко в радиус от пет километра. Рано сутринта ще дойде Алдершот. Обеща ми да мобилизира войската, нашите хора няма да се справят сами.

— Какво е необходимо, за да... започне? — попита мъжът. Нотинсен го погледна за секунда, сякаш не разбра за какво става дума.

— За да се активизира ли? Тъмнина. В бронираната каса светеше, имаше специални акумулатори, в случай че токът спре,

осемнадесет лампи, всяка на отделна верига, независими една от друга.

— Тъмнина и нищо повече?

— Тъмнина и някаква плесен. Необходима беше и плесен. Давала някакви органични катализатори. Уистър не изясни това подробно в доклада си до подкомисията, а книгата и всичко държеше долу, в стаята си.

— Явно не е очаквал — каза мъжът.

— А може именно да е очаквал — промърмори неопределено Нотинсен.

— Мислите, че светлината е угаснала? Но откъде се е взела плесента? — каза мъжът.

— О, не!

Нотинсен го гледаше с разширени очи.

— Не са те. Това... те се размножават без какъвто и да е взрив. Спокойно. Допускам, че е правил нещо при големия паратрон в подземиято. Въпросът беше да намери начин за задържане на развитието им и да бъде готов с него в случай на...

— На война ли?

— Да.

— И какво е правил там?

— Не знаем. Това имаше нещо общо с антиматерията. Защото уистерията унищожава материята. Синтез на антипротони, създаване на силова обвивка, делене — така изглежда жизненият ѝ цикъл.

Известно време гледаха мълчаливо работещите под тях.

Пламъците на дъното на ямата гаснеха един след друг. В сивосинкавия полумрак хората се катереха нагоре, като теглеха след себе си гъвкавите змии на проводниците, огромни, с азбестови маски, по които се стичаше дъжд.

— Да вървим — обади се Нотинсен. — Вашите хора на шосето ли са?

— Да. Можете да бъдете спокоен. Никой няма да отиде оттатък.

Дъждът валеше все по-дребен, от време на време изглеждаше като че ли върху лицата и облеклата им падат само капчици мъгла.

Вървяха през полето, отминавайки лежащи във високата трева напукани, усукани и обгорели отломки от дървета.

— Чак тук са били изхвърлени — мъжът, който вървеше до Нотинсен, се обърна и погледна зад себе си. Но се виждаше само сивата, все по-бързо тъмнееща мъгла.

— Утре по същото време с това ще бъде свършено — каза Нотинсен.

Вече приближаваха шосето.

— А... вятърът не би ли могъл да ги отнесе по-надалече?

Нотинсен го погледна.

— Не мисля — каза той. — Най-вероятно е налягането от експлозията да ги е смляло на прах. Нали това, което лежи тук — той погледна полето, — са остатъци от дървета, които са били на триста метра от сградата. От стените, от апаратите, даже от основите не е останало нищо. Нито едно парче. Нали пресяхме всичко през сита, вие бяхте там.

— Да — каза мъжът с дъждобрана. Но не гледаше събеседника си.

— Е, виждате ли. Всичко, което правим, го правим за всеки случай, за да сме напълно сигурни.

— Това е щяло да бъде оръжие един път, нали? — каза другият. — Какво му беше името? Как го нарекохте?

— *Whisteria Cosmolytica* — Нотинсен напразно се опитваше да вдигне прогизналата, размекнала се яка на шлифера. Ставаше му все по-студено. — Но в департамента си имаше криптоним, те, знаете ли, обичат криптонимите. Наричаха го тъмнина и плесен.

2

В стаята беше студено. По стъклата се стичаха капки дъжд. Одеалото висеше от едната страна, гвоздеят се беше отковал, виждаше се част от калния път зад градината и въздушните мехурчета, плуващи по локвите. Часът? Прецени го по сивотата на небето, сенките в ъглите на стаята и тежестта в гърдите си. Кашля дълго. Вслушваше се как пукат ставите му, когато си обуваше панталона. Запари чай, след като изрови малкия чайник и хартиената торбичка изпод книжата върху бюрото, а лъжичката лежеше под прозореца. Сърбаше шумно, горещата течност беше тръпчива и слаба. Търсейки захарта, намери между книгите четката за бръснене със засъхнал сапун, която се беше загубила преди три дена. Или преди четири? Провери брадата си с палец — още бодеше като четка, не беше омекнала.

Купчината вестници, бельо и книги се килна застрашително, а след това рухна със сипкав шум зад края на бюрото и изчезна. Вдигна се облаче прах, от който го засърбя носът. Кихаше бавно, с прекъсвания, изпълвайки се с живителната сила на кихавиците. Кога за последен път беше местил бюрото? Отвратителна работа. Може би е по-добре да излезе? Валеше.

Дотътри се до бюрото, хвана края му до самата стена и дръпна.

То трепна и се вдигна прах.

Буташе го с всичка сила, неспокоен само дали няма да почувства сърцето си. — Ако се обади, ще спра — помисли си той. Не би трябвало. Всичко, което падна зад бюрото, престана да го интересува, сега въпросът беше единствено да изпита силите си, да провери здравето си. — Още съм доста як — мислеше си той с удовлетворение, гледайки как черният процеп между бюрото и стената се разширява. Нещо, което се беше заклещило там, се плъзна и после издрънча на пода.

Може да е другата лъжичка или не, по-скоро е гребенът — зачуди си той. — Само че гребенът нямаше да издрънчи така. А може ли да са щипките за захар?

Тъмнината между напуканата мазилка и черната стена на бюрото зееше вече широка като длан. От опит знаеше, че сега ще дойде най-трудното, защото кракът на бюрото всеки момент ще влезе в голямата цепнатина на пода. Край. Вътре е. Известно време се напъваше с неподвижния товар.

Секира, секира, за тебе, дърво такова! — помисли си той с наслаждение, гарнирано с нарастващ гняв, който го подмладяваше. Дърпаше, макар да знаеше, че е напразно. Бюрото трябва да се повдигне и да се премести, като се разклати, защото кракът откъм стената е по-къс и пада. По-добре е да не падне — след това ще трябва да подлага отдолу книги, да изправя с пот на чело гвоздеите, да набива крака с чук. Но вече прекалено много мразеше тази упорита грамада, която беше хранил с хартия толкова години.

— Говедо!!! — думата се изтръгна от него със стон, вече не можеше да преценява силите си и разгорещен, с миризма на прах и пот в ноздрите, напъна гръб, силеше се, клатеше неподатливия товар и както винаги в такъв случай имаше прекрасното чувство, че самата овладяла го ярост ще повдигне и ще премести черната развалина без никакво усилие!

Кракът изскочи от цепнатината и попадна върху пръстите му, той потисна болезнения вик, към гнева му се прибави жажда за мъст, опря рамене на стената и започна да блъска с ръце и колене. Черният процеп растеше, вече можеше да се пъхне там, но той продължаваше да тласка с настървение и първият лъч падна върху гробището, разкрило се зад бюрото, което замръзна с предсмъртно скърцане.

Свлече се на купчината преобърнати книги, неизвестно кога паднали на пода по време на блъскането. Поседя малко отгоре му с изстиваща на челото му пот. Трябваше да си спомни нещо — аха, че сърцето му не се обади. Това е добре.

Пещерата, изровена в гъстия мрак зад бюрото, се виждаше само при входа си, където се търкаляха меки и леки като пух ефирни „котенца“. „Котенца“ казват на сивите като мишки свитки, на кълбенцата паяжиновидни мръсотии, нарастващи под старите шкафове, размножаващи се във вътрешността на канапетата, плесенявали, мъхнати, пропити с прах.

Той не бързаше да изследва съдържанието на откренатото кътче. Какво можеше да има там? Беше му приятно, макар че не

помнеше защо е преместил бюрото. Мръсното бельо и вестниците сега лежах в средата на стаята — трябва да ги беше запратил там с някой несъзнателен ритник, когато отместваше бюрото. От седящо положение застана на четири крака и бавно пъкна главата си в полумрака. Закри с тялото си всичката светлина, престана да вижда каквото и да било, вдиша с ноздрите си прах и се разкиха още един път, но този път злостно.

Дръпна се, подсмърча дълго с нос и реши да премести бюрото толкова далече, колкото не беше го местил никога досега. Опипа задната му, пропукваща заплашително стена, събра сили, наведе се, натисна и бюрото отиде неочаквано леко почти до половината на стаята, като преобърна нощната масичка. Чайникът падна и чайт се разля. Ритна го.

И се върна в средата на отворената съкровищница. При най-малкото движение гъсти облаци прах се вдигаха от едва забележимите дъски на паркета, върху които се търкаляха някакви неясни предмети. Донесе лампата, постави я отстрани на умивалника, включи я в контакта и се обърна. Стената зад бюрото беше обрасла цялата с ивици паяжина, образуващи тъмни сплитки, на места дебели като връв. Направи от един пожълтял вестник лопатка и започна да изгребва с нея всичко, което му попаднеше, на куп. Работеше така, сдържайки дъха си, сред облаци прах и ниско наведен. Намери халка за завеса, кука, парче от колан, катарам, смачкан, но неизползван лист за писмо, кибритена кутия, стопена от единия край пръчка червен восък. Остана само ъгъла между подовите летви, до самата стена, обрасъл с плесенясаля остатъци, наподобяващи сива козина. Бутна там неспокойно с края на чехъла си и се сепна почти до смърт — нещо малко и еластично се удари в палеца на крака му, който се подаваше от дупката на чехъла. Започна да търси, но не намери нищо.

Сторило ми се е, помисли си той.

Придърпа стола до бюрото, не този без един крак, предпочиташе да не го бута, а другия, върху който стоеше легенът. Бутна го долу, легенът издрънча силно, а той се усмихна, седна и започна да изследва намерените зад бюрото неща.

Издуха внимателно сивата пудра на праха. Месинговата халка заблестя като златна, опита се да я сложи на пръста си — беше много голяма. Ръждясалата изкривена кука с прилепнала към острието топче

хоросан поднесе към носа си. Куката правеше впечатление на преживяла много неща — крайт ѝ беше сплескан, явно върху него се беше изляла някога голяма злоба, от ударите по краищата се бяха изнищили малки стружки, сега вече разядени от ръжда и разпадащи се при по-силен допир. Острието, заоблено притъпено, явно беше срещнало в стената твърдо препятствие — изтръгнато изцяло от своето гнездо, то му напомняше зъб и той докосна загрижено самотния корен, стърчащ от венеца, сякаш с това движение изразяваше съчувствието си на куката.

Останалите намерени вещи хвърли в чекмеджето и обърна абажура на лампата.

Наведен през бюрото, той гледаше надолу, към пода — отвратителната окосменост на стената чернееше под жълтата светлина на крушката, от дъските на бюрото се протягаха, трептейки сънно във въздуха, искрящи и разкъсани нишки паяжина. По средата на паркета лежеше, засипан с прах, плик от старо писмо, с марката и адреса нагоре, а под него имаше нещо, повдигайки края му, нещо малко. Като орех.

Едва си помисли, че е мишка, и отвращението стисна гърлото му. Задържа дъха си и започна да придърпва слепешком бронзовата преса, тежка като направена от желязо. Сърцето му замря в очакване, че няма да успее, че отвратителната сива струйка на светкавичното бягство ще рукне всеки момент изпод плика. Не се случи обаче нищо — пликът продължаваше да лежи леко повдигнат, лампата го осветяваше и само паяжините трептяха непрекъснато в своя си равномерен живот. Той се наведе още повече и лежейки вече по корем върху бюрото, хвърли със замах пресата, която удари меко плика, сякаш смачка към земята нещо еластично, залюля се и тупна глухо на пода сред облак сив прах.

Тогава го обзе някаква лудост на отвращение и отчаяние — без да си дава сметка, без всякакъв ред започна да събаря върху плика всичко, което можеха да достигнат ръцете му: дебелият томове по немска история, речниците и кутията от тютюн със сребърна обковка, докато под сънно трептящите нишки паяжина не израсна разхвърлян куп, под който по звука на падащите предмети по непонятен начин продължаваше да усеща непреодолимата, жива, съпротивляваща се еластичност.

В пристъп на тревога (чувстваше инстинктивно, че ако не убие това нещо, ще последва отмъщение) довлече, стенойки от напрежение, широката, излята от желязо решетка на камината и като разблъска с крак купчината книги, я запрати с нечовешко усилие върху повдигнатия край на писмото.

Тогава усети някакъв удар по крака, почувства предишния жив и топъл допир и с гърло, раздирано от панически крясък, се хвърли слепешком към вратата.

В коридора беше много по-светло отколкото в стаята. Той стискаше конвулсивно дръжката на вратата, борейки се с виенето на свят. Премери с поглед открянатата врата. Събираше сили да се върне вътре, когато се появи черната точка.

Не я беше видял, докато не стъпи върху нея. Беше по-малка от главата на карфица, приличаше на зрънце, на дребна пращинка или сажда, носена от ленивия полъх малко над пода. Кракът му не докосна дъските. Хлъзна се, по-скоро избяга напред, все едно че попадна на невидимо еластично топче, което моментално отскочи нанякъде. Губейки равновесие, той затанцува отчаяно и рухна върху вратата. Удари болезнено лакътя си. Когато се надигаше от земята, хълцаше ядосано.

— Нищо, миличък, нищо — мърмореше той, докато се изправяше. Изсъска и опита да мръдне крака си — нямаше му нищо. Сега стоеше до прага и хвърляше отчаяни погледи наоколо. Изведнъж малко над пода, на фона на открянатата врата към градината, където равномерно шумеше дъждът, видя черна точка. Тя трептеше леко в ъгъла между прага на външната врата и пукнатината в дъските, замирайки бавно. Той се навеждаше над нея все по-ниско и по-ниско, докато не се преви почти на две. Гледаше непрекъснато черната точка, която му се видя отблизо леко удължена.

— Паяче с толкова тънки крачета, че не ги виждам — заключи той. Мисълта за нишкоподобните крака на създанието го изпълни с несигурност, от която му се повдигаше. Той замря с кърпата, която извади от джоба си. Слагаше я на дланта си, за да хване с нея, и дърпаше нерешително ръка. Най-сетне пусна края на кърпичката да виси свободно и го доближи до черното паяче. — Ще се уплаши и ще избяга — помисли си той. — Ще се отърва от него.

Черната точка не бягаше. Краят на кърпичката не я докосна, а се изви един пръст над нея, сякаш попадна на невидима преграда. Той бодеше безсилно въздуха с мачкащия се и извиващ се край на кърпичката, докато не се осмели да мушне (инициативата, която прояви, спираше дъха му) черната точка с ключа, който извади от джоба си.

Почувства с ръка същото като преди еластично съпротивление, ключът се извъртя в пръстите му, черната точка подскочи нагоре съвсем пред лицето му, затанцува нервно, като не спираше да прави отвесни, все по-ниски и по-ниски скокове, докато не замря отново в ъгъла между прага и пода. Това стана толкова бързо, че той не успя да се уплаши както трябва.

Бавно, присвивайки очи като пред тиган с пръскаща на огъня пушена сланина, той покри черната точка с разтворената кърпичка. Кърпичката падна леко и се изду, сякаш под нея лежеше топче за тенис на маса. Той събра краищата ѝ, приближи ги преднамерено един до друг и изведнъж ги завърза всичките: топчестата фигура беше в плен. Побутна я най-напред с края на ключа, след това с пръст.

Наистина беше еластична, пружинираше под натиска, но колкото по-силно натискаше, толкова повече растеше съпротивлението на фигурата. Беше лека, кърпичката щеше да тежи също толкова и ако беше празна, поне той не можеше да усети разлика. Изправи се на изтръпналите си крака, опря се с със свободната си ръка на стената и закуцука към стаята.

Когато слагаше завързаната на възел кърпичка под лампата върху очистеното от ненужни вещи бюро, сърцето му биеше силно. Запали светлината, потърси очилата си и след като размисли, намери, без да пести усилия, във второто поред чекмедже една лупа — голямо като чинийка увеличително стъкло в черен оксидиран пръстен с дървена дръжка. Придърпа стола, като отстраняваше от пътя му безразборно разхвърляните отворени книги, и започна да развързва внимателно кърпичката. Прекъсна още един път заниманието си, стана и откри сред търкалящите се под прозореца неща един стъклен похлупак за сирене, пукнат от едната страна, но цял, покри с него кърпичката, като остави да се показват навън само краищата ѝ, след което започна да ги дърпа, докато не я разгърна бавно, цялата в лекета и разтекли се петна.

Не виждаше нищо. Приближаваше все повече главата си, докато не докосна с нос студеното стъкло на похлупака и не потръпна от този допир.

Черната точка се показва едва под лупата. Увеличена, тя приличаше на мъничко житно зрънце. На единия си край имаше по-светла, сивкава издатина и две зелени точки на другия, толкова дребни, че и с лупата едва се виждаха. Не беше сигурен дали тези оттенъци не се придават от дебелилото стъкло на похлупака, което пречупваше светлината. Като дърпаше внимателно краищата, той измъкна навън цялата кърпичка. Това продължи може би минута. И тогава му хрумна една мисъл. Придвижи похлупака по повърхността, докато стъкленият ръб не излезе зад края на бюрото, и вкара вътре на дълго телче предварително приготвена кибритена клечка, която запали миг преди това.

За секунда изглеждаше, че клечката ще угасне, след това, когато се разгоря по-силно, не можеше да я премести в необходимата посока, но накрая успя и това. Жълтеникавото пламъче се доближи до черната точка, която висеше на два сантиметра от повърхността на бюрото, и изведнъж запращя неспокойно, а когато го придвижи малко по-напред, се обви сякаш около някаква невидима изпъкналост. Горя така един миг, изстреля последна, небесносиня искрица и угасна. Остана овъгленото дръвце, което потля още малко.

Той въздъхна, премести отново похлупака под абажура на лампата и дълго се вглеждаше неподвижен в черната точка, която мърдаше едва забележимо вътре под стъклото.

— Невидимо топче — измърмори той, — невидимо топче...

Беше почти щастлив, а дори не знаеше това. Следващият час му отиде, за да сложи под похлупака една чинийка от кафена чашка, пълна с мастило. Цяла система от телчета и клечици се оказа необходима, за да постави изследваното творение в чинийката. Повърхността на мастилото се огъна почти незабележимо на едно място, там, където би трябвало да я допира долната част на топчето. Не се случи нищо повече. Опитите му да го боядиса с мастилото отидоха напразно.

На обяд почувства досадно свиване на стомаха, затова изяде останалата овесена каша и разтрошените бисквити от платнената торбичка. С бисквитите пи и чай. Когато се върна при бюрото, в

първия миг не намери черната точка и изпита панически страх. Забрави за предпазливостта, вдигна похлупака и като слепец заопипва трескаво повърхността на бюрото с разтреперани ръце. Изведнъж топчестата фигура се озова спокойно в пръстите му. Той стисна ръка и остана в това положение, изпълнен с благодарност, успокоен и бърборещ си нещо тихо. Невидимото топче грееше ръката му. Чувстваше идващата от него топлина, играеше си с него все по-рисковано, като го прехвърляше, безтегловно, от едната си ръка в другата, докато погледът му не попадна върху нещо блестящо в праха под печката, където се бяха изсипали боклуците от преобърнатата кофа. Беше листче смачкан станиол от шоколад. Веднага се зае да обвие с него топчето. Получи се неочаквано лесно. Остави само две малки отворчета едно срещу друго, направени с карфица, за да може, като гледа към светлината, да наблюдава присъствието на малкия черен затворник в средата.

Когато най-сетне трябваше да излезе от къщата, за да купи нещо за ядене, затвори топчето под похлупака и за да бъде по-сигурен, го затисна отгоре и го заобиколи от всички страни с книги.

Оттогава се занизаха прекрасни дни. От време на време опитваше някакви експерименти с топчето, но преди всичко лежеше в леглото и четеше любими откъси от стари книги. Свиваше се под одеалото, събирайки, както може топлина, ръката си протягаше само за да прелиства страниците и потънал в подробните описания за смъртта на Амундсеновите спътници сред ледовете или като четеше мрачните признания на Нобиле за случаите на човекоядство след провала на полярната му експедиция, той обръщаше очи към похлупака с топчето, което блестеше спокойно под стъклото и от време на време променяше едва забележимо положението си, като се преместваше леко от едната страна към другата, сякаш го побутваше нещо невидимо.

Не искаше да ходи за покупки, нито да готви ядене, затова ядеше бисквити, а ако имаше малко дърва, печеше картофи в пепелта. Вечерно време топеше топчето във вода или се опитваше да го пробие с нещо, нацърби върху него бръснача, но без видим резултат, и това продължи толкова дълго, докато спокойствието не започна да го напуска. Замисляше нещо голямо, искаше му се да довлече от мазето старото менгеме, за да сложи топчето в него и да го стисне чак до черната точица в средата, но това беше свързано с толкова големи

главоболия (трябваше Бог знае колко да се рови в старите железарии и вехтории, а освен това не беше сигурен дали ще успее да изнесе менгемето, което беше смъкнал долу преди три години), че идеята си остана само в сферата на плановете.

Веднъж нагрят дълго топчето на огъня с такъв резултат, че прегори дъното на една съвсем годна още тенджерата. Станиолът потъмня и изтля, но на топчето не му стана нищо. Вече започваше да губи търпение, идваха му на ум мисли за силно действащи средства, защото ставаше все по-сигурен, че топчето не може да бъде унищожено, а съпротивата укрепваше задоволството му, докато един ден не забележи нещо, което всъщност би трябвало да види много по-рано.

Станиолът (нов, защото старият се беше разкъсал на парчета по време на различните експерименти) се напука на няколко места едновременно и през цепнатините се показа вътрешността му. Топчето растеше! Когато най-сетне разбра това, той потръпна с цялото си тяло, постави го под лупата, разглежда го дълго време без станиола, изследва го и под очилата, които изрови от най-долното чекмедже на бюрото, и накрая се увери, че не е сгрешил.

Топчето не само растеше, но и променяше формата си. Вече не беше съвсем кръгло, върху него се бяха появили две леки издатини, нещо като полюси, а черната точка се беше издължила така, че сега това се виждаше дори с невъоръжено око. Зад изпъкналата главичка, при двете зеленикави точки, се беше появила слабо блестяща чертичка, която се извиваше бавно, движение, по-трудно забележимо от предвижването на голямата часовникова стрелка, но след една нощ можеше да констатира развитието на явлението без всякакво съмнение. Топчето беше издължено като яйце с два еднакво дебели края. Черната точка в средата издаваше ясно доловимо жужене.

На следващата нощ го събуди кратък, но силен звук, какъвто би издало масивно стъкло, което се пропуква внезапно от силен студ. Още звънеше в ушите му, когато скочи и изтича бос до бюрото. Беше го ослепила светлина, затова стоеше с ръка на очите и чакаше отчаяно, докато не започне да вижда. Похлупакът за сирене беше цял. На пръв поглед нищо в него не се беше променило. Той търсеше с поглед черната удължена нишчица и не я намираще. Когато я откри, онемя, толкова се беше свила. Вдигна уплашено похлупака и нещо опря леко

едната му длан. Наведен ниско, приближаваше лице към празната повърхност на бюрото, докато не видя каква е работата.

Имаше две топчета, топли като извадени преди секунда от гореща вода. Във всяко тъмнееше малко ядърце, черна матова точка. Обзе го необяснима сладост, умиление. Трепереше не от студ, а от възторг. Сложи ги в дланта си, топли като малки пиленца, духаше ги внимателно, за да не ги издуха, почти безтегловни, на пода. След това обви старателно всяко със станиол и ги скри под похлупака. Стоя дълго над тях в настойчиво желание да се сети какво още може да направи за тях, докато не се върна в леглото със силно биещо сърце, малко нажален от собственото си безсилие, но спокоен и разнежен почти до сълзи.

— Мъничетата ми... — мъркаше той, като потъваше в благ укрепващ сън.

След месец топчетата вече не се събираха под похлупака. През следващия ги обърка колко са, не можеше вече да ги преброи. Едва черното ядърце достигаше привичните си размери и топчето започваше да набъбва при полюсите. Един път беше буден по време на деленето, което ставаше винаги нощем. Звукът, който дойде изпод похлупака, го оглуши за дълго време, но още повече го вцепени блясъкът, от който стаята за миг изскочи от тъмнината, сякаш беше блеснала микроскопична светкавица. Не разбираше нищо от това, което ставаше, но усети през леглото краткотрайното потрепване на пода и целият беше пронизан от мисълта, че в размножаващите се пред него дребосъци има нещо безкрайно силно. Испита чувство като пред смазващо природно явление, сякаш за секунда беше погледнал в отварящата се пропаст на водопад или беше почувствал земетресение; в краткия звънтящ пукот, чието ехо като че ли все още потъваше в стените на къщата, за част от секундата се беше разгърнала и угаснала сила, която не би могла да се сравни с нищо друго. Страхът му трая кратко, а на сутринта му се струваше, че е сънувал.

На следващата нощ се опита да не заспи след мръкване. Тогава за първи път, едновременно с вълната на разтърсването и глухия звук, видя ясно зигзагообразен блясък, който разцепи набъбналото яйце и угасна толкова внезапно, че после не знаеше дали това не е било само зрителна измама.

Не запомни дори снега през зимата, толкова рядко излизаше, само колкото беше необходимо, за да отиде до магазинчето зад завоя на пътя. С настъпването на пролетта стаята гъмжеше от топчета. Не можеше да ги облече всичките, откъде да вземе толкова станиол? Мотаеха се навсякъде, подритваше ги без да иска с крака, падаха безшумно от рафтовете с книги, където се виждаха най-добре, когато от дългото лежене се покриваха с пудра от тънък слой прах, чиято тънка матова ципа обрисуваше кръглата им форма.

Постоянните нови приключения (вадеше ги от овесената каша, от млякото, намираше ги в торбичката със захар, търкаляха се невидими от съдовете, варяха се със супата) и изобилието, което го заобикаляше, започнаха да му внушават нови мисли и леко да го безпокоят.

Грамадата, която нарастваше така неудържимо, се интересуваше малко от него. Трепереше някое топче да не се измъкне в коридора и по-нататък, в градината, на пътя, където биха могли да го намерят децата. Постави пред прага телена мрежа с достатъчно малки дупки, а с течение на времето излизането на двора се превърна в цял сложен ритуал: обръщаше последователно всичките си джобове, преглеждаше подгъвите на панталоните си, за всеки случай ги изтръскваше още няколко пъти, отваряше и затваряше бавно вратата, за да не може появило от се течение да грабне невнимателно някое топче, а колкото повече ставаха те, толкова повече се усложняваше всичко.

Изпитваше само едно истинско, голямо неудобство от това съжителство, изпълнено с многочислени емоции: бяха вече толкова много, че се размножаваха почти непрекъснато и звънтящият силен звук се разнасяше понякога по пет и шест пъти в продължение на един час. Тъй като го будеха нощем, започна да спи от умора през деня, когато беше тихо. Понякога го обхващаше неизразимо безпокойство по отношение на вълната невъзмутимо равномерно делене, беше все по-трудно да се върви, на всяка крачка под подметките му се разбягваха невидими еластични топчици, пръскаха се на всички страни, виждаше, че скоро ще ходи сред тях като в дълбока вода. Не се замисляше за това как живеят и с какво се хранят.

Макар че началото на пролетта беше хладно, с чести леки застудявания и виелици, отдавна вече не палеше печката. Безбройните топчета пръскаха своята равномерна топлина наоколо. Никога дотогава

стаята не помнеше да е била толкова затоплена, толкова уютна, както сега, когато в прахта изобилстваше от забавните следи, които те оставяха, подскачайки и търкаляйки се, сякаш преди миг там са си играли малки котенца.

Колкото повече ставаха топчетата, толкова по-лесно показваха своите навици. Можеше да се помисли, че не се обичат помежду си, във всеки случай не търпят много близко съседство на себеподобните си, защото между приближените едно до друго оставаше винаги тънък въздушен слой, който не можеше да се преодолее дори при използване на значителна сила. Най-добре виждаше това, когато приближаваше едно към друго топчетата, обвити със станиол. С времето станаха толкова много, че започна да ги почиства: изхвърляше ги в малката тенекиена вана, където лежаха под слой прах като куп едрозърнест жабешки хайвер, разтърсван само периодично от вътрешно движение, когато някое прозрачно яйце се разделяше на две потомствени.

Честно казано, рядко изпитваше най-странни капризи, например дълго се бори със себе си, такова желание имаше да глътне едно от дечицата, за които се грижеше! Накрая всичко свърши с това, че сложи едно невидимо топче в устата си. Въртеше го внимателно с език и чувстваше върху небцето и венците си меката, еластична и обла фигура, която излъчваше едва забележима топлина. На сутринта след този случай откри върху езика си малка раничка. Не свърза двата факта. Но все по-често му се случваше да спи с тях и не разбираше защо калъфките на възглавницата и одеалото, които му служеха толкова добре дотогава, започнаха да се разпадат, сякаш внезапно бяха прогнили. Накрая чаршафът се разкъса просто на парцали, в него имаше повече дупки, отколкото плат, но той все така не разбираше нищо.

Една нощ го събуди силна болка в крака. На светлината видя няколко червеникави петънца по кожата на прасеца си. Откриваше все повече, приличаха на продълговати следи от изгаряне. Когато си легаше отново да спи, невидимите топчета скачаха по цялата постеля и тази картина го настрои подозрително, ядърцата им се движеха бързо като бълхи.

— Какво, по дяволите, вие ли хапете татенцето си?! — прошепна с укор той и огледа стаята.

Матовият блясък на запрашените топчета идваше отвсякъде: те покриваха цялото бюро, лежаха по пода, по рафтовете, в кухненските съдове, дори в чашката с недопит чай блещукаше нещо подозрително. Непонятен страх накара за секунда сърцето му да забие силно. Изтръска с трепереци пръсти одеалото и калъфката, размаха високо вдигнати ръце, опъвайки в тях възглавницата, избута всички топчета на пода, разгледа още един път загрижено петнистите зачервявания по прасците си, зави се с одеалото и загаси светлината. В стаята през няколко минути се чуваше звук, наподобяващ метална фанфара, прекъсвана от хлопващ се изведнъж капак.

Възможно ли е това? Възможно ли е това? — мислеше си той.

— Ще ви изхвърля! Ще ви прогоня до едно на улицата, вълн! — заяви изведнъж шепнешком, защото гласът не минаваше през пресъхналото му гърло. Душеше го безмерна жал и изстискваше от очите му сълзи.

— Неблагодарни животинчета! — шепнеше той, като се опря на стената и така, полуседнал, полулегнал, потъна в сън.

На сутринта се събуди разбит, с чувство за поражение и нещастие. Търсеше отчаяно с мътни очи, с цялата си памет какво е изгубил вчера, изведнъж се сепна, измъкна се от леглото и като сложи лампата на стола, започна да проучва старателно пода.

Нямаше съмнение, по него личаха ясни следи от разяждане, сякаш някой го беше поливал с дребни, разпръскващи се капчици невидима киселина. Подобни следи, макар и по-малко, видя върху бюрото. Особено повредени бяха купищата стари вестници и седмичници, почти всичките им горни страници бяха надупчени като решето. Емайльт от вътрешната страна на кухненските съдове също беше покрит с плитки разяждания. Дълго гледа вцепенен стаята, след това се зае да събира топчетата. Носеше ги с кофата в малката вана, но когато я препълни в стаята като че ли останаха толкова, колкото и преди. Търкаляха се край стените, чувстваше обезпокояващата им топлина, когато докосваха краката му. Бяха навсякъде: матови купчини по рафтовете, по масата, в стъклените буркани, изпълваха ъглите.

Той пълзеше оглупял, разтревожен, целият ден му отиде да ги измита от едно място на друго, накрая напълни с тях донякъде стария празен скрин и си отдъхна. През нощта канонадата беше като че ли по-силна от друг път: дървената кутия на скрина се превърна в мощен

резонатор, който издаваше отвътре глухи, необичайни звуци, сякаш невидимите затворници удряха с камбани по стените. На сутринта топчетата започнаха да преливат над предпазната мрежа при вратата. Той пренесе дюшека, одеалото и възглавницата на бюрото и си направи там легло. Седеше на него с подвити крака. Още в началото трябваше да донесе менгемето — минаваше през ума му, — а сега какво да правя? Дали да не ги изхвърля през нощта в реката?

Реши, че така ще бъде най-добре, но се страхуваше да изрече тази заплаха гласно. Никой друг няма да има такива топчета, а той ще си остави няколко, нищо повече. Въпреки всичко беше привързан към тях, само дето сега към привързаността започна да се присъединява и страх. Ще ги дави... като котета!

Помисли си за количката. Иначе нямаше да успее да ги изнесе, но само направи опит да я повдигне, заровена до стената в стария изкоп, и заситни към къщи. Беше слаб, много слаб. Трябваше да отложи това. Реши да яде повече.

Нощта беше страшна. Въпреки всичко заспа от умора. Първият метален звук го събуди, той седна в мрака, а цялата стая блестеше пред него с къси зигзаги, от тъмнината изскачаха за по-малко от секунда осветени части от стените, покритите с прах рафтове, изтритото килимче пред леглото, блясъците се множаха в стъклото на вибриращите съдове, изведнъж нещо освети матово калъфа на одеалото, с което се завиваше, спотаил се е значи там някой хитро скрит негодник! Той изтръска топчето с отвращение.

Този безумен полог приличаше на пейзаж, озаряван от мълнии, само че вместо гръмотевици след миниатюрните блясъци следваха удари на камбана, на които прозорците отговаряха с лек звън. Той заспа седнал, опрян на стената. Малко преди утрото се събуди още един път със слаб вик, вълна от небесносини светкавици осветяваше стаята, заливаше я, увеличилите броя си зигзаги стигаха почти до повърхността на бюрото, което изведнъж трепна силно и се отмести от стената: едно невидимо топче го беше блъснало при деленето си; това движение, чиято неумолима сила почувства, го хвърли в студена пот, гледаше стаята с изскочили очи, мърморейки нещо, и заспа още един път, от изтощение.

Сутринта се събуди много слаб, толкова слаб, че едва слезе долу, за да изпие останалия студен и горчив чай. Когато потъна до

половината на тялото си в мек невидим куп, започна да трепери: топчетата бяха толкова много, че едва можеше да се движи, добра се с върховно усилие до масата, стаята беше изпълнена с душен, нагрят въздух, сякаш вътре гореше невидима печка. Стана му чудно, че когато се свлече на земята, не падна: поддържаше го еластична, пружинираща маса, допирът го изпълни с неизразима тревога, толкова беше приятен и мек, дойде му на ум страшната мисъл, че може да е глътнал вече някое топче с овесената каша, някое по-малко, и тази нощ вътре в .

Искаше да избяга. Да излезе. Да излезе! Не можа да отвори вратата. Открехна я няколко сантиметра, след това еластичната маса, която се сви като пружина, я задържа и не я пусна по-нататък. Беше го страх да се напъва с вратата, чувстваше приближаващо главозамайване. Ще трябва да счупя прозореца — мина му през ума, — но колко ли ще поиска стъкларят?

Треперейки, той си проправи път до бюрото и се качи върху него, гледайки тъпо стаята: топчетата го заобикаляха от всички страни като сива пунктирана мъгла, като едва забележим безмълвен облак. Беше гладен, а вече нямаше смелост да слезе, извика няколко пъти слабо, неуверено, със затворени очи:

— Помощ!!

Заспа преди здрачаваше В падащия мрак стаята оживя с блясък и бумтене, което ставаше все по-силно. Осветяваната вътрешно от блясъците маса растеше, набъбваше, издигаше се бавно нагоре, трептеше, разтърсвана леко, от рафтовете, измежду книгите, изскачаха, като ги разблъскваха, и летяха дъгообразно в небесносиньо искреше топли вибриращи топчета, едно от тях падна отгоре на гърдите му, друго го докосна по бузата, следващото се долепи до устата му, все повече покриваха дюшека около наполовина оплешивелия му череп, блестяха в полуотворените му очи, но той вече не се.

На следващата нощ, около три сутринта, по пътя за градчето минаваше товарен камион. Возеше мляко в гюмове от двадесет галона. Измъчен от каране през цялата нощ, шофьорът мотаеше глава над кормилото. Беше най-лошото време, когато просто не можеш да надвиеш съня. Изведнъж чу протяжно бумтене, което се носеше отдалече. Намали инстинктивно, видя зад дърветата стобор, в дълбочина — тъмна буренясала градина, а сред нея едноетажна къщичка, чиито прозорци проблясваха.

Пожар! — помисли си той, отби на края на шосето, спря рязко и изтича към вратичката, за да събуди стопаните.

Беше по средата на обраслата с трева пътека, когато видя, че от прозорците на къщата, измежду остатъците избити стъкла се излива не пламък, а разпенена, непрекъснато бумтяща и проблясваща вълна, която кипи все по-нашироко и по-надалече от стените. Той почувства меки, невидими докосвания по лицето и ръцете си, като крилата на хиляди пеперуди. Когато тревата и храстите наоколо загъмжаха от хиляди небесносини огън чета, лявото таванско прозорче заблестя като широко отворено огромно котешко око, а входната врата запраця и се разлетя с трясък, шофьорът си помисли, че сънува, и хукна да бяга, като пред очите му продължаваше да се мярка грамадата блещукащ хайвер, който разкъсваше с протяжен гръм къщата отвътре.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.